

Samlade minnesanteckningar från uppstartsmöten om skolfrågor 19 oktober och 27 november 2017

Ett 15-tal personer närvarade under det första mötet, och 5 personer vid det andra. Eftersom alla som deltog under det andra mötet var nya hölls mötet på samma sätt som det första.

Andreas Knutsson och Anna Quarnström från HSO Stockholms stads styrelse inledde. HSO vill på medlemsföreningarnas uppmaning börja arbeta med skolfrågor och styrelsen har därför skapat en arbetsgrupp. Tanken med mötena är att starta upp arbetet framåt, genom att ta del av erfarenheter från medlemsföreningarna.

Anna har tidigare arbetat som ombudsman på Hörselskadades Riksförbund (HRF) och har både där och i sin nuvarande roll som ordförande i Hörselskadades förening i Stockholm engagerat sig i skolfrågor. Hon konstaterade att mänskliga rättigheter inte tillgodoses i den svenska skolan. Vi har både en bristande skollagstiftning och tillämpning av lagen. Särskilt elever som inte har väldigt drivande föräldrar blir drabbade. HRF Stockholm driver frågan om en god ljudmiljö. En god ljudmiljö är avgörande för den som har en hörselnedsättning, men är viktig även utifrån psykiska och neurologiska aspekter, och om att ha svenska som andraspråk. I arbetet med att lyfta en god ljudmiljö har föreningen knutit till sig även fackförbund och Läraralliansen. Många lärare tycker att det här är en viktig fråga, men det är svårt att påverka politikerna att agera och få in en satsning i Stockholms stads budget.

Elever med funktionsnedsättning är en väldigt heterogen grupp och ens behov är individuella. Skolfrågan aktualiserar även flera olika lagstiftningar. Skollagen säger att alla elever – oberoende av man har en diagnos – har rätt till extra anpassningar. Dessa extra anpassningar ska genomföras av läraren. Om eleven har större behov ska man utreda och skapa ett åtgärdsprogram. Ett problem är att elevens behov kanske inte uppmärksammas förrän man har svårt att nå kunskapskraven. När det gäller en tillgänglig miljö är det snarare diskrimineringslagstiftningen och arbetsmiljölagstiftningen som man kan hänvisa till. Här kan frågan hamna mellan stolarna, eftersom det är staden som har ansvar för skolbyggnaden, men rektorn som har ansvaret för utbildningen.

Hur ska vi driva på att Stockholms stad ger alla elever en likvärdig utbildning, oavsett funktionsförmåga? Skolan är ett kommunalt ansvar och vi behöver vara en gemensam kraft.

Hur många elever med funktionsnedsättning finns det i Stockholms stads skolor, och hur många får det stöd de behöver? Dessa siffror skulle vi behöva, men de kommer vara väldigt svåra att få fram. Det finns inga nationella siffror över hur många elever det finns med funktionsnedsättning. Det hänger samman med personuppgiftslagen som gör det otillåtet för myndigheter och andra att samla in sådana uppgifter. Det gör det svårt att belysa skolsituationen för elevgruppen och även att visa på förändringar över tid. HSOs styrelse har beslutat att ge ett utredningsuppdrag till företaget Ramböll för att få en övergripande kartläggning av hur det ser ut med likvärdigheten i skolan inom Stockholms stad idag, och vilka bristerna är. Hur arbetar staden systematiskt för att säkerställa likvärdigheten – finns det någon systematik? Vi behöver mer siffror för att kunna visa på att stadens arbete inte håller. Elever med funktionsnedsättning finns i varje klass. Vilka elevers behov är det som inte uppmärksammas? Vem hamnar mellan stolarna?

Mötena var gick sedan över i en öppen diskussion, där de medverkande delade med sig av sina erfarenheter, som sammanfattas nedan:

Problem och brister

- Bristen på speciallärare. Det finns särskolor som inte har några specialpedagoger anställda. Vi borde kräva en översyn – hur stort är problemet? Samtidigt vet vi redan att en kartläggning kommer att visa att resurserna brister. En översyn kan dock användas som ett påtryckningsmedel.
- Bristen på kompetens hos lärare. Det saknas kunskap och ett bra bemötande. Det brister i lärarutbildningen.
- ”Dolda” funktionsnedsättningar. Det finns lärare som exempelvis säger att de aldrig har haft elever som stammar, men har man arbetat i yrket i många år är det statistiskt osannolikt. Det kan handla om att eleven själv arbetar för att något inte ska märkas, men exempelvis handuppräkningsmetoder kan vara en skräckupplevelse. En funktionsnedsättning kan vara nyckfull, och beroende av dagsform är olika saker olika svårt. Eleven kanske blir tyst, och tar inte plats i klassrummet. Det här kan också handla om kognitiva svårigheter, eller att vara ljud eller ljuskänslig, eller ha dyslexi. Eleven kanske blir oerhört trött av skolarbetet och behöver gå hem och sova i flera timmar.
- Uppmärksammar läraren eleven som sitter längst bak i klassrummet och är tyst, får den sina behov tillgodosedda?
- Det finns inget krav på diagnos för att få extra stöd, men i praktiken blir det ändå så. Vi ska ha en integrerad skola, men idag fungerar den inte, den bygger in diskriminering.
- Problemet med att åtgärdsprogram inte följs upp.
- Alla huvudmän kan vända sig till Skolpedagogiska specialmyndigheten om de behöver vägledning. Gör skolhuvudmännen det? Eller ses det som ett kvitto på att man har misslyckats, så att man istället undviker att ta hjälp?
- Trakasserier och mobbning. Det finns nationella siffror på att elever med funktionsnedsättning i mycket högre grad än andra är utsatta för trakasserier och mobbing.
- Inlärningssvårigheter kan leda till att man hamnar i särskolan, men det kan vara en felplacering.

- Skolorna har för stor makt, de kan välja själva, de gör som de själva vill.
- Vad är egentligen en bra storlek på en klass? Vad tycker politikerna? Är det bara budgeten som styr? Enligt skollagen finns dock möjlighet till undervisning i mindre grupp. En alltför liten grupp kan å andra sidan göra att eleven också får brist på stimulans i skolan.
- Det är upp till föräldrarna att driva på att eleven ska få stöd och att ha drivande föräldrar blir avgörande för elevens skolgång, fast det är rektorn och kommunen som ska säkerställa en likvärdig skolgång. Man tappar barnets perspektiv. Var finns systematiken i hur staden arbetar?
- Det blir ett problem att fokus ligger på att nå kunskapskraven, inte på vad eleven har för behov. Elever fångas kanske inte upp förrän man får underkänt, är skoltrött, kanske har blivit mobbad. Detta kan leda till att man inte längre orkar gå till skolan. Det behövs ett system som fångar upp eleverna tidigare.
- Bristen på teckenspråkig miljö, att undervisningen inte bedrivs på teckenspråk. Det är inte samma sak att få undervisningen tolkad, tolken ligger alltid lite efter. När det gäller rätten till teckenspråk hamnar skolfrågan delvis på en statlig nivå, exempelvis frågan om Alviksskolan och Manillaskolan borde slås ihop.
- Skolskjuts. Elever får inte rätt till skolskjuts till den skola som passar dem bäst. Man kan få en plats på en skola men sedan inte kunna ta sig dit, om skolan ligger i en annan kommun. Det blir helt beroende av föräldrarnas förutsättningar och resurser.
- På riksgymnasiet kan det bli schemaproblem utifrån det delade huvudmannskapet med habiliteringen. Man ska kunna gå integrerat, men det finns t ex ingen tid att ta sig från idrotten till matten. Det händer också att elever ställs mot varandra.

Idéer till arbetet framåt

- Det är viktigt att fokusera på att det handlar om rättigheter, både funktionsrättskonventionen (t ex artikel 24) och barnkonventionen. Eleverna är rättighetsbärare.
- Att lyfta fram att en tillgänglig miljö och pedagogik både är en rättighet och något som är bra för alla. En elevassistent kan bli en extra resurs till skolan, en resurs som stannar kvar även efter att den enskilda eleven har slutat.
- Extra anpassningar kan handla om att få göra prov muntligt, eller att få instruktioner till läxor skriftligt. Känner alla elever och vårdnadshavare till att man har dessa rättigheter? Hur säkerställer staden att alla får den informationen?

- Om man ska utbilda lärare är det viktigt att ha ett brett perspektiv, att inte fokusera på bara en viss funktionsnedsättning. Man behöver också kunna diskutera de konflikter som kan uppstå mellan olika behov.
- Barnen borde inte delas in baserat på hörsel. Det behövs en språkskola, en teckenspråksskola där döva, hörselskadade, barn med döva föräldrar och hörande kan gå integrerat med teckenspråkig undervisning. Man måste följa den 9-åriga skolplanen och införa teckenspråk och talträning för alla oavsett hörsel. Man måste få bli integrerad i samhället, inte isolerad.
- Skolinformatörer. Flera föreningar arbetar med skolinformatörer, men det kan vara väldigt svårt att få komma ut i skolorna, man får höra att de inte har tid. En väg som verkar fungera är när det är föräldrarna som bjuder in.
- Det är svårt att hitta information om olika skolor. Som förälder kan det bli en jakt på en skola som fungerar och man får åka runt på massor av besök. Det borde finnas ett register över de (sär)skolor som finns, hur tillgängliga de är och vad de kan erbjuda. Eventuellt kan man få stöd från habiliteringen att välja, men det är om man träffar på en engagerad person. Man kan också få svaret från habiliteringen att ”vi får ej råda”. Det är ofattbart att man inte får hjälp att hitta rätt skola. Det behövs ett index över skolorna, även friskolorna – kan rörelsen på något sätt bidra till att skapa ett register?
- Stockholms stads nya skolprogram nämner inte barn med funktionsnedsättning. Det finns ett problem med att våra grupper osynliggörs i övergripande program.
- Viktigt att tänka på skolan ur ett livsloppsperspektiv. Kanske arbeta med vuxna mentorer?
- Kan man driva juridiska ärenden för att skapa prejudikat? Projektet ”Med lagen som verktyg” utforskar den möjligheten. Även projektet ”Från snack till verkstad” har liknande tankegångar.
- Kan vi göra aktioner?
- Kan vi starta ett arvsfondsprojekt?
- Vi behöver få politiker engagerade i dessa frågor. Kan vi bjuda in politiker till en hearing?
- Kan vi samarbeta med andra organisationer, exempelvis Friends, Läraralliansen. Det finns många som egentligen är engagerade i de här frågorna.